

บทความวิจัย

ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม และการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ Pregnancy-Specific Stress, Social Support, and Coping among Gestational Diabetic Women

Received: Aug 5, 2018
Revised: Sep 20, 2017
Accepted: Sep 27, 2017

รุ่งนภา โพธิ์แสน พย.ม.(Rungnapa Posaen, M.N.S)¹
จันทรัตน์ เจริญสันติ พย.ด. (Jantararat Chareonsanti Ph.D.Nursing)²
บังอร ศุภวิทิตพัฒนา ปร.ด. (Bungorn Supavititpatana Ph.D.Nursing)³

บทคัดย่อ

สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์จำเป็นต้องมีการเผชิญความเครียด เพื่อลดผลกระทบของความเครียดที่อาจเกิดขึ้นได้ ต่อสุขภาพของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ การวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม การเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการเผชิญความเครียดของ Lazarus และ Folkman¹² กลุ่มตัวอย่างคือ สตรีที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 จำนวน 85 ราย ที่มารับบริการในหน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถาม การรับรู้ความตึงเครียดของการตั้งครรภ์ฉบับปรับปรุงที่ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาแปลจากแบบสอบถามการรับรู้ความตึงเครียดของการตั้งครรภ์ฉบับปรับปรุงของ Lobel et al¹¹ แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงของ พรณี อุ้นประดับ¹⁵ แบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของสตรีที่มีภาวะเสี่ยงพัฒนาโดย พรณี อุ้นประดับ¹⁵ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 11.67, S.D. = 5.44$)
2. การสนับสนุนทางสังคมของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 90.24, S.D. = 12.77$)
3. การเผชิญความเครียดของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 96.41, S.D. = 9.97$)
4. ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการเผชิญความเครียด
5. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการเผชิญความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .443, p < .01$)

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินการเผชิญความเครียดเพื่อการดูแลสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และการสนับสนุนทางสังคม

คำสำคัญ: ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์, การสนับสนุนทางสังคม, การเผชิญความเครียด, สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

¹อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครชุม E-mail: Rungnana@bcnnv.ac.th

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: jantararat.c@cmu.ac.th

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: bungorns@yahoo.com

¹Boromarajonani College of Nursing Nopparat Vajira, Bangkok, Thailand

^{2,3}Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

Abstract

Women with gestational diabetes must have coping skills to reduce stress that may affect the health of women and the fetus. This descriptive study aimed to investigate pregnancy-specific stress, social support, coping skills, and their relationships among gestational diabetic women using the model of coping by Lazarus and Folkman¹² as a conceptual framework of the study. The sample included 85 pregnant women who had been diagnosed with type A1 gestational diabetes and attended the antenatal clinics of Health Promotion Region 1 Chiang Mai Hospital and Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital between May to August 2017. Research instruments consisted of: Personal Data Record Form, Revised Prenatal Distress Questionnaire (NUPDQ)¹¹ which was translated to Thai by the researcher and colleagues; the Social Support of High Risk Pregnant Woman Questionnaire¹⁴ and Coping Behavior of Gestational Diabetic Women Questionnaire modified from Coping Behavior of High Risk Pregnant Woman Questionnaire.¹⁴ Data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient.

The results of the study were as follows:

1. Pregnancy-specific Stress was at a low level ($\bar{x}$ = 11.67, S.D. = 5.44).
2. Social Support was at a high level ($\bar{x}$ = 90.24, S.D. = 12.77).
3. Coping skill was at a high level ($\bar{x}$ = 96.41, S.D. = 9.97).
4. Pregnancy-specific stress did not relate to coping skills.
5. Social Support had a moderate positive correlation with coping skills (r = .443, p < .01).

The results of this study can be used as baseline data to evaluate the coping skills of women with gestational diabetes to provide care and social support for them.

Keywords: pregnancy-specific stress, social support, coping, gestational diabetic women

บทนำ

เบาหวานขณะตั้งครรภ์ (gestational diabetes mellitus [GDM]) เป็นความผิดปกติของการเผาผลาญคาร์โบไฮเดรตที่เกิดขึ้นสามารถตรวจพบได้ครั้งแรกขณะตั้งครรภ์ และเป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบได้ทั่วโลก ดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาพบสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ร้อยละ 7² และประเทศในแถบเอเชียพบสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ร้อยละ 5-8³ สำหรับประเทศไทยพบได้ประมาณ ร้อยละ 5.7⁴ และสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 พบได้มากในภาคเหนือ ดังเช่น จากข้อมูลทางสถิติของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2558 พบสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 ร้อยละ 76.53 และสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A2 ร้อยละ 23.47 ของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์⁵

การเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์เป็นการตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูงเนื่องจากก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่เป็นอันตรายทั้งต่อสตรีตั้งครรภ์ ทารกในครรภ์และทารกแรกเกิด อีกทั้งทำให้สตรีตั้งครรภ์ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์ มากกว่าสตรีตั้งครรภ์ปกติ⁶ เนื่องจากต้องเผชิญกับอาการแสดงจากการเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น ได้แก่ การเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ (hypoglycemia) หรือ ภาวะน้ำตาลในเลือดสูง (hyperglycemia) เป็นต้น ซึ่งต้องมีการติดตามระดับน้ำตาลในเลือดให้ใกล้เคียงค่าปกติมากที่สุด⁷ การติดตามประเมินภาวะสุขภาพของทารกในครรภ์ และการประเมินขนาดของทารกในครรภ์ด้วยการตรวจครรภ์หรือการตรวจคลื่นความถี่สูงและมีการนัดตรวจบ่อยครั้งมากกว่าปกติ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีความเครียดสูง ดังเช่น จากการศึกษาของ Wood, Melville, Guo, Fan และ Gavin⁸ พบว่า สตรีตั้งครรภ์ที่มีโรคแทรกซ้อนมากกว่าหรือเท่ากับ 2 โรค ซึ่งมีโรคเบาหวานร่วมด้วยนั้น มีระดับความเครียดสูงกว่าการตั้งครรภ์ปกติ 3.1 เท่า (95% CI, 1.8-5.5) สำหรับในประเทศไทยมีการศึกษาความเครียดของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 พบว่า สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์จะมีระดับความเครียดสูง ทั้งในกลุ่มสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในภาคใต้⁹ และสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในภาคเหนือ¹⁰

ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ (pregnancy-specific stress) เป็นการรับรู้และการประเมินทางสติปัญญาของสตรีตั้งครรภ์ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ โดยสตรีตั้งครรภ์จะประเมินขั้นปฐมภูมิว่าการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเครียดมากหรือน้อยเพียงใด หากประเมินว่าการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นนั้นคุกคามและเป็นโทษต่อภาวะสุขภาพของตน สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ก็จะเกิดความเครียดเกิดขึ้นและต่อมาจะประเมินขั้นทุติยภูมิว่ามีแหล่งประโยชน์เพียงพอที่จะจัดการกับความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ได้หรือไม่ หากมีแหล่งประโยชน์เพียงพอก็จะประเมินว่าไม่มีความเครียด ตามที่ Lobel, Hamilton, และ Cannella¹¹ อธิบายตามกรอบแนวคิดของ Lazarus และ Folkman¹² จากการศึกษาของ Yali และ Lobel¹³ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ในสตรีตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งครอบคลุมถึงสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่าสตรีตั้งครรภ์มีความเครียดที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ การคลอด และทารกในครรภ์ ในเรื่องเกี่ยวกับการคลอดก่อนกำหนดหรืออาการทางด้านร่างกาย การคลอด น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น ทารกในครรภ์สุขภาพไม่ดี เป็นต้น

การเผชิญความเครียด (coping) เป็นความคิดหรือการกระทำของบุคคลที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด ตามแนวคิดของ Lazarus และ Folkman¹² แบ่งการเผชิญความเครียดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหา (problem focus coping) และ 2) การเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ (emotion focus coping) จากการศึกษาของ Yali และ Lobel¹³ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเผชิญความเครียดในสตรีตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูงรวมทั้งสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่าสตรีเหล่านี้มีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ที่พบบ่อย โดยใช้รูปแบบการสวดภาวนา การประเมินทางบวก และการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขปัญหาในรูปแบบการเตรียมความพร้อมต่อบทบาทมารดาจากการศึกษาของ พรณิ อุ้นประดับ¹⁴ ที่ศึกษาในสตรีที่มีภาวะเสี่ยง พบว่าสตรีที่มีภาวะเสี่ยงมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหาในรูปแบบการตัดสินใจเข้ารับการรักษา การปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์หรือพยาบาล และมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ ในรูปแบบการไม่เข้ายานอนหลับ

การไม่ระบายความโกรธไปสู่ผู้อื่น การศึกษาของ เบญจวรรณ เอกะสิงค์¹⁵ที่ศึกษาในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงและภาวะเบาหวานที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาลจำนวน 60 ราย พบว่า สตรีตั้งครรภ์มีการเผชิญความเครียดในลักษณะการมุ่งแก้ไขที่ปัญหามากที่สุดในรูปแบบการแสวงหาข้อมูล

การเผชิญความเครียดมีผลต่อภาวะสุขภาพของสตรีตั้งครรภ์ ทั้งนี้สตรีตั้งครรภ์ที่มีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหา โดยการประเมินทางบวกจะทำให้เกิดความผาสุกทางด้านจิตใจมีสุขภาพจิตที่ดี ก่อเกิดความรักใคร่ผูกพันของมารดาต่อทารก มีอาการซึมเศร้าลดลงและความตึงเครียดขณะตั้งครรภ์ลดลง^{16,13} สำหรับสตรีตั้งครรภ์ที่มีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์โดยการหลีกเลี่ยงจะมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตทั่วไปที่ไม่ดี ได้แก่ การมีอาการซึมเศร้าสูง มีความวิตกกังวลมาก ทักษะคิดทางบวกลดลง¹⁷ มีการฆ่าตัดคอลอดเพิ่มขึ้น¹⁸

การสนับสนุนทางสังคม (social support) เป็นการรับรู้ของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ต่อการได้รับการช่วยเหลือ ประคับประคอง สนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ สมาชิกบุคคลในครอบครัว เพื่อน แพทย์ หรือ พยาบาล ซึ่งการสนับสนุนทางสังคม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการประเมินค่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนด้านทรัพยากร ตามกรอบแนวคิดของ House¹⁹ สตรีตั้งครรภ์ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่สูงจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญความเครียด ดังเช่น การศึกษาในต่างประเทศของ เกลอเกสซู เพนโคเฟอร์ มิวเลอร์ และไบรอันท์²⁰ในสตรีตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูงที่รวมทั้งสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์โดยใช้รูปแบบการหลีกเลี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.27, p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหา โดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อม ($r = .25, p < .05$)

การศึกษากการเผชิญความเครียดของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์พบในต่างประเทศ สำหรับในประเทศไทยพบเพียงการศึกษาในกลุ่มสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูงที่นอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล แต่ยังไม่พบการศึกษาในกลุ่มสตรี

ที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 ที่ได้รับการรักษาแบบผู้ป่วยนอกที่มีบริบทแตกต่างจากการพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล และสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 มีจำนวนมากกว่าสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A2 ทำให้ยังไม่ทราบแน่ชัดเกี่ยวกับการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 ว่ามีการเผชิญความเครียดอย่างไร ซึ่งมีความสำคัญต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและสามารถป้องกันความรุนแรงของระดับน้ำตาลในเลือด จึงควรมีการศึกษาที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 และปัจจัยความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ และการสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการให้การดูแลแก่สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ช่วยให้มีการเผชิญความเครียดได้ดีเกิดความสมดุลในจิตใจและเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทำวิจัยในลำดับต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์จำเป็นต้องมีการเผชิญความเครียดเพื่อลดผลกระทบของความเครียดที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อสุขภาพของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์และการทารก การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา หาความสัมพันธ์ (correlational descriptive research) เพื่อศึกษาความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์โดยการเผชิญความเครียด ตามกรอบแนวคิดของ Lazarus และ Folkman¹² ประกอบด้วยกัน 2 ลักษณะคือ การเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหา และการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ ตามแนวคิดของ โลเบล ฮามิลตัน และแคนเนลล่า¹¹ ประกอบด้วยความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ การคลอด และการทารกในครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมตามกรอบแนวคิดของ House¹⁹ ซึ่งประกอบด้วยการสนับสนุนทางสังคม 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านการประเมินค่า ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านทรัพยากร ดังนั้นความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ที่ต่ำ และการสนับสนุนทางสังคมที่สูง อาจมีความสัมพันธ์กับการเผชิญความเครียดที่สูงในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม การเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นสตรีที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นสตรีที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A1 ที่มารับบริการฝากครรภ์ ในแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เกณฑ์การคัดเลือกกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) อายุ 20 ปีขึ้นไป 2) อายุครรภ์ระหว่าง 24-40 สัปดาห์ 3) ไม่มีปัญหาการได้ยิน การพูด สามารถเขียนและอ่านภาษาไทยได้ 4) ยินดีให้ความร่วมมือในงานวิจัย เกณฑ์การคัดออก คือ มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติกรรม ได้แก่ ตกเลือดก่อนคลอด เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด และมีภาวะแทรกซ้อนทางอายุรกรรมอย่างอื่นเพิ่มเติม เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคไต เป็นต้น กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่าอำนาจการทดสอบ (power analysis)

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นระดับนัยสำคัญ (significant level) ที่ .05 ใช้อำนาจการทดสอบ (level of power) ที่ .80 กำหนดอิทธิพลของขนาดตัวอย่าง การประมาณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร (effect size) ที่ .30 จากการเปิดตารางได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 ราย²¹ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาลโดยการกำหนดสัดส่วนของ

จำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ จำนวน 43 ราย และโรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ จำนวน 42 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบสอบถามการรับรู้ความตึงเครียดของการตั้งครรภ์ฉบับปรับปรุง (Revised Prenatal Distress Questionnaire [NUPDQ]) ของ Lobel และ et al²² ที่ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาแปลแบบสอบถามจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 17 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ

หาความตรงของภาษาโดยการแปลย้อนกลับ (back translation) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญทั้ง 2 ภาษา จำนวน 1 ท่าน แปลย้อนกลับแบบสอบถามจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ท่าน เเทียบความหมายของแบบสอบถามภาษาอังกฤษ แล้วผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาดูตรวจสอบ แก้ไข ตามข้อเสนอแนะ

3. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงของ พรณิ ฉันทประดับ¹⁴ สร้างขึ้นจากแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ House¹⁹ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ ที่ประเมินการรับรู้ของสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคมทั้ง 4 ด้าน

4. แบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของ พรณิ ฉันทประดับ¹⁴ ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของ Lazarus และ Folkman¹² ผู้วิจัยได้ดัดแปลง เพื่อให้เหมาะสมกับสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ซึ่งแบ่ง พฤติกรรมการเผชิญความเครียดตามจุดมุ่งหมายของการเผชิญความเครียดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหา และการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 32 ข้อ และข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ หาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการผดุงครรภ์ จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญแนวคิดการเผชิญ

ความเครียด จำนวน 1 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะและเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาในรอบที่ 2 จนได้ข้อคำถามที่ได้รับความเห็นชอบ หลังจากนั้นนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ได้เท่ากับ 1

ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ แบบสอบถามการรับรู้ความตั้งใจของการตั้งครุภัณฑ์แบบปรับปรุง แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของสตรีตั้งครุภัณฑ์ที่มีภาวะเสี่ยง และแบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครุภัณฑ์โดยการนำไปทดลองใช้กับสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครุภัณฑ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง คำนวณค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ .89, .95 และ .84 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ดำเนินการจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อได้รับการรับรองอนุญาตให้ดำเนินการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยนำหนังสือพิทักษ์สิทธิขออนุญาตเสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ และนำหนังสือพิทักษ์สิทธิเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมของการวิจัยโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อขอรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างการวิจัย โดยแจ้งให้ทราบว่าการเข้าร่วมวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจและผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยไม่แสดงตนว่าเป็นบุคลากรของโรงพยาบาลเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกมีอิสระในการตัดสินใจ เก็บข้อมูลในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมที่จะให้ข้อมูล และมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย ตลอดจนชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิที่จะปฏิเสธหรือถอนตัวจากการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลต่อการรักษาและการให้บริการแต่อย่างใด โดยข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ และมีการนำเสนอในภาพรวม เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและตอบรับการเข้าร่วมวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมวิจัยตามแบบฟอร์ม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติโครงการทำการวิจัยเพื่อ

วิทยานิพนธ์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผ่านหน่วยบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มาฝากครรภ์ที่แผนกฝากครรภ์

2. เมื่อได้รับอนุมัติให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้ากลุ่มงานพยาบาล หัวหน้าพยาบาลแผนกฝากครรภ์เพื่อแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล ขอความร่วมมือในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดจากรายชื่อและประวัติของสตรีตั้งครุภัณฑ์ที่แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

4. ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่างโดยการแนะนำตนเองรวมทั้งไม่ใส่เครื่องแบบพยาบาลและไม่เข้าไปทำหน้าที่ในขั้นตอนการดูแลที่เกี่ยวข้องในการให้การรักษาก็เพื่อไม่ให้เกิดความกดดันหรือเกิดสถานการณ์ตึงเครียดต่อกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งชี้แจงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อสตรีตั้งครุภัณฑ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยให้ลงชื่อในใบยินยอมการเข้าร่วมการวิจัย

5. ภายหลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับการตรวจและพบแพทย์แล้ว หรือในช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างรอดิตตามผลระดับน้ำตาลในเลือด ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลโดยเชิญกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลในสถานที่ที่จัดไว้ซึ่งมีความเป็นส่วนตัวในแผนกฝากครรภ์ โดยผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เมื่อ

กลุ่มตัวอย่างเข้าใจและไม่มีข้อซักถามเกี่ยวกับแบบสอบถามแล้ว หลังจากนั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 30-40 นาที โดยไม่มีการอธิบายหรือขยายความเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างทุกรายไม่มีอาการเหนื่อยหรือเพลียในระหว่างการตอบแบบสอบถาม

6. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และเก็บข้อมูลจนครบตามจำนวน

7. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดแล้วคิดคะแนนตามที่กำหนดในแต่ละแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 ประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา โดยนำมาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. คะแนนความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม และคะแนนการเผชิญความเครียดของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันตรภาคชั้น

3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ วิเคราะห์โดยนำไปทดสอบการกระจายของข้อมูลโดยใช้สถิติโคลโมโกรอฟสเมียร์นอฟ (Kolmogorov Sminov Test) พบว่าข้อมูลมีการกระจายเป็นโค้งปกติ จึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นสตรีที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ชนิด A₁ จำนวน 85 ราย มีอายุระหว่าง 21-43 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 31.71 ปี (S.D. = 5.00) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 58.82) มีสถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 90.59) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 88.24)

การศึกษามีตั้งแต่ไม่ได้เรียนหนังสือจนกระทั่งปริญญาเอก ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 52.94) รายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 44.71) และมีความพอเพียงของรายได้ (ร้อยละ 76.47) มีอายุครรภ์อยู่ในไตรมาสที่ 3 (ร้อยละ 69.41) กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเป็นการตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 ขึ้นไป (ร้อยละ 57.65) และได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในไตรมาสที่ 2 มากที่สุด (ร้อยละ 72.94)

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์อยู่ในช่วง 0-24 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ 11.67 (S.D. = 5.44) จัดอยู่ในกลุ่มที่มีระดับความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ระดับต่ำมีคะแนนการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในช่วงคะแนน 59-113 มีค่าเฉลี่ยคะแนนการสนับสนุนทางสังคม 90.24 (S.D. = 12.77) จัดอยู่ในกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกคะแนนการสนับสนุนทางสังคมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอารมณ์ ด้านการประเมินค่า ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านทรัพยากร พบว่ามีคะแนนในทุกด้านอยู่ในระดับสูง $\bar{X} = 28.63$ (S.D. = 4.42) $\bar{X} = 19.08$ (S.D. = 2.89) $\bar{X} = 19.09$ (S.D. = 3.59) $\bar{X} = 23.43$ (S.D. = 4.56) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการเผชิญความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 96.41$, S.D. = 9.97) เมื่อแยกคะแนนการเผชิญความเครียดในแต่ละลักษณะพบว่าการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 46.94$, S.D. = 7.24) และการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 49.47$, S.D. = 4.17)

ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการเผชิญความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .443$, $p = <.01$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 11.67$, S.D. = 5.44)

อธิบายได้ว่าสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ในระดับต่ำอาจเนื่องจากปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสถานการณ์ที่มีผลต่อการรับรู้และประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์ จากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตสังคม และความไม่สุขสบายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะตั้งครรภ์

จากข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 58.82 ซึ่งเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีประสบการณ์ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและเผชิญกับเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงได้ดี กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.71 มีความเพียงพอของรายได้ คิดเป็นร้อยละ 76.47 แสดงถึงกลุ่มตัวอย่างมีรายได้อยู่ในเกณฑ์รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนภาคเหนือ ที่กำหนดไว้เท่ากับ 18,952.27 บาท จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2558)²³ ซึ่งการมีความพร้อมทางเศรษฐกิจเป็นแหล่งประโยชน์ต่อการประเมินทางสติปัญญาของสตรีตั้งครรภ์ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างไม่เกิดความเครียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการดูแลทางการแพทย์ระหว่างการตั้งครรภ์ จนกระทั่งถึงค่าใช้จ่ายสำหรับเสื้อผ้าทารก อาหาร หรือการดูแลทางการแพทย์ภายหลังทารกเกิด อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างมีการตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 ขึ้นไป ร้อยละ 57.65 การที่สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์มาก่อน ทำให้มีความสามารถในการประเมินและคาดเดาลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการตั้งครรภ์ได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 52.94 ทำให้มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดูแลตนเอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีทักษะทางความคิดและการใช้เหตุผลสามารถใช้ความรู้ในการประเมินทางสติปัญญาในการปฏิบัติตัวเพื่อดูแลตนเอง และทารกในครรภ์ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในช่วงไตรมาสที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 72.94 ซึ่งในช่วงไตรมาสที่ 2 นี้กลุ่มตัวอย่างได้ผ่านพ้นช่วงเวลาของการเกิดความไม่สุขสบายจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์เช่น อาการคลื่นไส้ อาเจียน ที่เกิดขึ้นในช่วงไตรมาสที่ 1 มาแล้ว จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่มีความเครียดที่เฉพาะกับ

การตั้งครรภ์เกี่ยวกับอาการทางกาย คือ อาการปวดหลังและอาการเท้าบวม และมีความเครียดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพระหว่างสตรีตั้งครรภ์กับบุคคลอื่นเนื่องจากการมีทารก เช่น สามีหรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งหากสตรีตั้งครรภ์ประเมินว่าเรื่องเหล่านี้ไม่มีผลอันตรายต่อตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ขึ้นได้ปกติ จึงไม่มีผลกับการหาหนทางในการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น

กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ระดับต่ำ แตกต่างจากการศึกษาของอัญชลี จิตรวาทิรมย์⁹ ในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ภาคใต้ พบว่า สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีความเครียดระดับสูง และการศึกษาของ พินทร์พจน์ พรหมเสน¹⁰ ในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในภาคเหนือ พบว่า สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีความเครียดระดับสูง ทั้งนี้อาจเพราะงานวิจัยเหล่านี้วัดความเครียดทั่วไปที่อาจมีประเด็นอื่นไม่เฉพาะเจาะจงกับความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ แต่งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การคลอด และทารกในครรภ์ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ในเรื่องดังกล่าวนี้ต่ำ

2. การสนับสนุนทางสังคมในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนทางสังคมในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 90.24$, S.D. = 12.77) อธิบายได้ว่า สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีการสนับสนุนทางสังคมมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ ประคับประคอง สนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ สามี บุคคลในครอบครัว เพื่อน แพทย์ หรือพยาบาล ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย สามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเครียดได้ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีแหล่งสนับสนุนทางสังคมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฮาส์¹⁹ ที่อธิบายว่า คู่สมรส ครอบครัว จะเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมลำดับแรกๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่ให้การดูแลช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ความเห็นอกเห็นใจ จึงส่งผลให้คะแนนการสนับสนุนทางสังคมของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์อยู่ในระดับสูง ดังการศึกษาของ พินทร์พจน์ พรหมเสน¹⁰ ในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในภาคเหนือ พบว่าสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่และได้รับการ

สนับสนุนทางสังคมมาก

เมื่อวิเคราะห์คะแนนการสนับสนุนทางสังคมรายด้านพบว่า คะแนนการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือด้านทรัพยากร อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์ คือ การแสดงความรัก ความผูกพัน ความเห็นอกเห็นใจ ห่วงใยและเอาใจใส่ ด้านทรัพยากร คือการได้รับการช่วยเหลือด้านสิ่งของหรือบริการ อาจเกิดขึ้นในรูปแบบของการช่วยเหลือด้านการเงิน แรงงาน เวลา หรือการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม¹⁹ ทั้งนี้การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคมทั้ง 4 ด้านอย่างเพียงพอ ช่วยให้มีความเครียดลดลง เกิดความพยายามในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้เกิดการเผชิญความเครียดที่ระดับสูง ดังการศึกษาในต่างประเทศของ เกลอสกุ และคณะ²⁰ ที่ศึกษาผลกระทบของความรู้สึกไม่แน่นอน การสนับสนุนทางสังคม และการเผชิญความเครียดต่อสุขภาพจิตที่ดีในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูงซึ่งรวมถึงสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า สตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูงได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก และการศึกษาในประเทศไทยของ พรรณี ฉันทประดับ¹⁴ ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยง เช่น เบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า สตรีตั้งครรภ์ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก การศึกษานี้คล้ายคลึงกับผลการศึกษาของ ฟินท์พจน์ พรหมเสน¹⁰ ที่ศึกษาความเข้มแข็งอดทน การสนับสนุนทางสังคม และความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก โดยมีด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านอารมณ์

3. การเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเผชิญความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 96.41$, S.D. = 9.97) อธิบายได้ว่า สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์มีการเผชิญความเครียดระดับสูง อาจเนื่องจากผลของปัจจัยหรือแหล่งประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญความเครียดของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ทำให้สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์แสดงออกเพื่อที่จะเผชิญและควบคุมเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมี

แหล่งประโยชน์หรือปัจจัยภายในบุคคลที่ดี ไม่ว่าจะเป็น อายุ สถานภาพสมรสคู่ การนับถือศาสนาพุทธที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ระดับการศึกษา รายได้ จนกระทั่งการเคยมีประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์ ล้วนส่งผลให้สามารถนำมาใช้ในการเผชิญและควบคุมเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดและความท้าทายจากการตั้งครรภ์ได้เต็มที่ ส่งผลให้เกิดการเผชิญความเครียดที่ระดับสูง ดังเช่นการศึกษาของ Yali และ Lobel¹³ ในสตรีที่มีภาวะเสี่ยงสูงซึ่งครอบคลุมถึงสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า อายุ การมีรายได้ และระดับการศึกษาที่สูง ทำให้สตรีตั้งครรภ์มีการเผชิญความเครียดที่ระดับสูง เนื่องจากการมีรายได้ที่เพียงพอและการศึกษาที่สูงทำให้สตรีตั้งครรภ์มีการเผชิญความเครียดในรูปแบบการใช้สารเสพติดลดลง การศึกษาของ พรรณี ฉันทประดับ¹⁴ พบว่า รายได้ครอบครัวที่สูงทำให้สามารถเผชิญความเครียดที่ระดับสูง ส่วนสตรีที่เคยผ่านการตั้งครรภ์จะมีการเผชิญความเครียดที่ระดับสูง เนื่องจากการเตรียมความพร้อมสำหรับบทบาทมารดามากกว่าสตรีที่ไม่เคยผ่านการตั้งครรภ์

เมื่อพิจารณาลักษณะการเผชิญความเครียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหาในระดับปานกลาง และมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ในระดับสูง อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้กระบวนการทางปัญญาในการแก้ไขอารมณ์ ลดความเครียด เมื่อประเมินว่าไม่สามารถแก้ไขสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียดนั้นได้มากกว่าการคิดหาวิธีที่จะแก้ปัญหา ซึ่งจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหา โดยไม่ใช้การรตน์มานด์ การสะเดาะเคราะห์ หรือการบ่นบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้หายจากการเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ($\bar{X} = 3.62$) การคิดว่า การเข้ารับการตรวจหรือรักษาในโรงพยาบาลเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องแล้ว ($\bar{X} = 3.41$) การปฏิบัติตนในเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน ตามคำแนะนำของแพทย์หรือพยาบาล เพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่เกณฑ์ปกติ ($\bar{X} = 3.40$) และกลุ่มตัวอย่างมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ เช่น ไม่เคยใช้ยานอนหลับช่วยเมื่อรู้สึกวิตกกังวลหรือไม่สบายใจเกี่ยวกับภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ ($\bar{X} = 3.99$) ไม่มีพฤติกรรมโกรธจนอยากทำลายข้าวของหรือทำร้ายผู้อื่น ($\bar{X} = 3.98$) ไม่คิดว่าบุคคลอื่นเป็น

ต้นเหตุให้ตนเป็นเบาหวานในขณะตั้งครรภ์ ($\bar{X} = 3.88$) คล้ายคลึงกับการศึกษาของ Yali และ Lobel¹³ ในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูงซึ่งครอบคลุมถึงสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์พบว่า เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูงจะมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหาในรูปแบบการเตรียมความพร้อมต่อพบาพมารดา และมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ในรูปแบบการสวดภาวนา การประเมินทางบวก และการศึกษาของ บอเซอร์ริง²⁴ ที่พบว่า มีการใช้การเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์มากที่สุด การศึกษาในประเทศไทยของ พรรณี อุ่นประดับ¹⁴ ในกลุ่มสตรีที่มีภาวะเสี่ยงสูงครอบคลุมถึงสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า สตรีตั้งครรภ์มีการใช้การเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่ปัญหาโดยการคิดว่า การตัดสินใจเข้ารับการรักษาหรือรักษาในโรงพยาบาลเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง ไม่ใช้การรอน้ำมนต์ การสะเดาะเคราะห์ หรือการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้หายจากการเจ็บป่วยครั้งนี้ การพยายามทำตามคำแนะนำของแพทย์หรือพยาบาล และมีการเผชิญความเครียดลักษณะมุ่งแก้ไขที่อารมณ์โดยการไม่ใช้นอนหลับเมื่อไม่สุขสบายใจเกี่ยวกับภาวะสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ ไม่มีพฤติกรรมระบายนามโรคไปสู่ผู้อื่น คิดว่าแพทย์และพยาบาลมีความสามารถที่จะดูแลรักษาตนเอง และบุตรในครรภ์ให้ปลอดภัย

จากการศึกษามีความแตกต่างกับการศึกษาของ เบญจวรรณ เอกะสิงค์¹⁵ ในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงรวมทั้งสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาล พบว่า มีการใช้การเผชิญความเครียดในลักษณะการมุ่งแก้ไขที่ปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะสตรีตั้งครรภ์กลุ่มนี้ต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยมีความแตกต่างจากเดิมทำให้อาจมีการแสวงหาข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่า

ความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ กล่าวคือความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีผลต่อการเผชิญความเครียด อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ มีระดับการศึกษาที่สูง ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ในไตรมาสที่ 3 ส่งผลให้การประเมินทางสถิติปัญญาดูเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีความเครียดที่เฉพาะกับการตั้งครรภ์ในระดับต่ำ จึงไม่มีผลต่อการเผชิญความเครียด ดังนั้นการศึกษานี้จึงแตกต่างจากการศึกษาของ ปณิตา ปรีชากรกนกกุล และคณะ²⁵ ในสตรีตั้งครรภ์ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา พบว่าความเครียดมีความสัมพันธ์กับการเผชิญความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .19$)

ในขณะเดียวกันพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการเผชิญความเครียด ($r = .443$, $p < .01$) กล่าวคือ สตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ระดับสูงจะมีการเผชิญความเครียดที่ระดับสูง อธิบายได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพ (direct effect) ช่วยป้องกันความเครียดที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ทำให้บุคคลประเมินความรุนแรงของความเครียดลดลง อีกทั้งการสนับสนุนทางสังคมส่งผลโดยอ้อม (indirect effect) จากการที่การสนับสนุนทางสังคมจะเป็นตัวกันกลางหรือเป็นกันชน (buffering effect) ในการลดผลกระทบของความเครียดที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพ ซึ่งในกลไกนี้การสนับสนุนทางสังคมจะทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนปฏิกิริยาที่มีต่อกันระหว่างความเครียดกับสุขภาพให้ลดความรุนแรงลง ส่งผลให้มีการเผชิญความเครียดที่ระดับสูงนำไปสู่การมีสุขภาพจิตที่ดีและสุขภาพกายที่ดี คล้ายคลึงกับการศึกษาของ Giurgescu, Penckofer, Maurer และ Bryant²⁰ ในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูง พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการเผชิญความเครียดในรูปแบบการเตรียมความพร้อม การศึกษาของ พรรณี อุ่นประดับ¹⁴ ศึกษาในสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงที่รวมทั้งการเป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการเผชิญความเครียดในสตรีที่มีภาวะเสี่ยงที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินการเผชิญความเครียดเพื่อการดูแลสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ และการสนับสนุนทางสังคม
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยทำนายการเผชิญความเครียดของสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญความเครียดในสตรีที่เป็นเบาหวานขณะตั้งครรภ์ เช่น ความเข้มแข็งอดทน เป็นต้น

References

1. Cunningham FG, Levono KJ, Bloom SL, Spong CY, Dashe J D, Hoffman BL, et.al. William Obstetrics. 24th Ed. New York: McGraw-Hill; 2014.
2. American Diabetics Association. [ADA]. Standards of medical care in diabetes. Diabetes Care 2008; 31(1):12-54.
3. Moore TR, Smith CV. Diabetes mellitus and pregnancy [Internet]. 2011 [cite 2017 May 10]. Available from: <http://www.medscape.com>.
4. Deerochanawong C, Ferrario A. Diabetes management in Thailand: A literature review of the burden, costs, and outcomes. Globalization and Health 2013;9(11):1-18.
5. Maternal Fetal Medicine. Obstetrics and Gynecology statistics [Internet]. 2015 [cite 2017 Feb 20]. Available from: <http://www.medicine.cmu.ac.th/dept/obgyn/2011/images/stories/MFM/Statistics a/MFM15.pdf>
6. Lawson EJ, Rajaram SA. Transformed pregnancy: The psychosocial consequences of gestational diabetes. Sociology of Health & Illness. 1984;16(4):526-563.
7. Diabetes Association of Thailand under The Patronage of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. Clinical Practice Guideline for Diabetes [Internet]. 2014 [cited 2017 Jan 20]. Available from: http://203.157.39.7/imrta/images/cpg_20141120.pdf.
8. Wood SA, Melville JL, Guo Y, Fan M, Gavin A. Psychosocial stress during pregnancy. American Journal of Obstetrics and Gynecology 2010;202(1):61.e1-61.e7.
9. Jittrapirom A, Chareonsanti J, Sriarporn P. Pregnancy Risk Perception, Uncertainty, and Stress among Gestational Diabetic Women. Nursing Journal 2014;41(4):50-61. (in Thai).
10. Phrommasen PH. Social Support, and Stress among Gestational Diabetic Women [Master of Nursing thesis]. [Chiang Mai]: Chiang Mai University; 2015. (in Thai).
11. Lobel M, Hamilton JG, Cannella DT. Psychosocial perspectives on pregnancy: prenatal maternal stress and coping. Social and Personality Psychology Compass. 2008;2(4):1600-23.
12. Lazarus RS, Folkman S. Stress, Appraisal, and Coping. New York: Springer; 1984.

13. Yali AM, Lobel M. Coping and distress in pregnancy: An investigation of medically high risk women. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*. 1999;20(1):39-52.
14. Chunpradub, P. The Relationship between Self-Esteem, Social Support and Coping Behavior in High-risk Pregnant Women [Master's thesis]. [Bangkok]: Mahidol University;1995. (in Thai).
15. Ekasingh B. Uncertainty in illness and coping strategies in pregnant women with hypertensive disorder and diabetes mellitus. [Master's thesis]. [Bangkok]: Mahidol University;1998. (in Thai).
16. Pakenham KI, Smith A, Rattan S. L. Application of a stress and coping model to antenatal depressive symptomatology. *Psychology, health & medicine*. 2007;12(3):266-277.
17. Blechman EA, Lowell E. S, Garrett, J. Prosocial coping and substance use during pregnancy. *Addictive behaviors*. 1999;24(1):99-109.
18. Ryding E, Wijma B, Wijma K., Rydhstrom H. Fear of childbirth during pregnancy may increase the risk of emergency cesarean section. *Acta obstetrica et gynecologica Scandinavica*. 1998;77(5): 542-547.
19. House JS. *Work stress and social support*. New Jersey: Prentice Hall; 1981.
20. Giurgescu C., Penckofer S., Maurer MC., Bryant FB. Impact of uncertainty, social support, and prenatal coping on the psychological well-being of high-risk pregnancy woman. *Nursing research*. 2006;55(5):356-365.
21. Polit, D. F. *Statistics and data analysis for nursing research*. 2nd ed. Boston: Pearson; 2010.
22. Lobel M, Cannella DL, Graham JE, DeVincent C, Schneider J, Meyer BA. Pregnancy-specific stress, prenatal health behaviors, and birth outcomes. *Health Psychology*. 2008;27(5):604-615.
23. National Statistical office. *Survey economics* [Internet]. 2015 [cite 2017 May 10]. Available from: <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/SocioPocket58.pdf>. (in Thai).
24. Borcharding KE. Coping in healthy primigravidae pregnant women. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing* 2009;38(4):453-462.
25. Prechakornkanokkul P, Wattananukulkiat S, Phanphruk W. Stress and coping of industrial pregnant women in the Suranaree Industrial Zone, Nakhon Ratchasima province. *Journal of Nursing Science & Health*. 2012;35(2):53-61. (in Thai).